

C/2023/404

23.11.2023

P9_TA(2023)0081

Stosunki UE–Armenia

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 15 marca 2023 r. w sprawie stosunków UE–Armenia (2021/2230(INI))

(C/2023/404)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Kompleksową i wzmocnioną umowę o partnerstwie między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Armenii, z drugiej strony ⁽¹⁾ (zwaną dalej „kompleksową i wzmocnioną umową o partnerstwie”), która w pełni weszła w życie 1 marca 2021 r.,
- uwzględniając wspólny dokument roboczy służb Komisji i Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z 17 maja 2022 r. w sprawie sprawozdania z realizacji partnerstwa z Armenią (SWD(2022)0154),
- uwzględniając oświadczenie z 6 października 2022 r. po czterostronnym spotkaniu prezydenta Alijewa, premiera Pasziniana, prezydenta Macrona i przewodniczącego Michela,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 19 listopada 2020 r., wydane w imieniu Unii Europejskiej i dotyczące Górskiego Karabachu,
- uwzględniając postanowienia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 7 grudnia 2021 r. w sprawach między Armenią a Azerbejdżanem,
- uwzględniając postanowienia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 22 lutego 2023 r. w sprawie stosowania Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (Armenia przeciwko Azerbejdżanowi oraz Azerbejdżan przeciwko Armenii),
- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC),
- uwzględniając wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) z 26 maja 2020 r. w sprawie Makuchyan i Minasyan przeciwko Azerbejdżanowi i Węgrom (17247/13), który stał się prawomocny 12 października 2020 r.,
- uwzględniając działalność współprzewodniczących Grupy Mińskiej Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE),
- uwzględniając wspólny dokument roboczy służb z 2 lipca 2021 r. pt. „Odbudowa, odporność i reforma – priorytety Partnerstwa Wschodniego na okres po 2020 r.” (SWD(2021)0186),
- uwzględniając Indeks Partnerstwa Wschodniego za 2021 r.,
- uwzględniając sprawozdania Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) przy Radzie Europy, w szczególności jej czwarte sprawozdanie krajowe dotyczące Armenii, opublikowane 4 października 2016 r., oraz jej konkluzje w sprawie realizacji zaleceń w odniesieniu do Armenii, opublikowane 10 września 2019 r.,
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 2418 z 25 stycznia 2022 r. w sprawie domniemanych naruszeń praw osób LGBTI w regionie Kaukazu Południowego,
- uwzględniając sprawozdanie przedstawione przez Komisarz Praw Człowieka Rady Europy po jej wizycie w Armenii w dniach 16–20 września 2018 r., opublikowane 29 stycznia 2019 r.,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji oraz wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 18 marca 2020 r. zatytułowany „Polityka Partnerstwa Wschodniego po 2020 r.: wzmocnienie odporności – Partnerstwo Wschodnie, które służy wszystkim” (JOIN(2020)0007),
- uwzględniając plan gospodarczo-inwestycyjny opublikowany 2 lipca 2021 r.,
- uwzględniając wieloletni program orientacyjny Komisji dla Armenii na lata 2021–2027,

⁽¹⁾ Dz.U. L 23 z 26.1.2018, s. 4.

- uwzględniając wyniki czwartego posiedzenia Rady Partnerstwa UE–Armenia z 18 maja 2022 r.,
 - uwzględniając sprawozdanie końcowe z misji obserwacji wyborów z ramienia Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE z 27 października 2021 r. w sprawie przedterminowych wyborów parlamentarnych w Armenii, które odbyły się 20 czerwca 2021 r.,
 - uwzględniając plan działania UE dotyczący współpracy ze społeczeństwem obywatelskim w Armenii na lata 2021–2027,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 4 lipca 2018 r. w sprawie projektu decyzji Rady w sprawie zawarcia, w imieniu Unii, umowy o kompleksowym i wzmocnionym partnerstwie między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Armenii, z drugiej strony⁽²⁾,
 - uwzględniając swoje zalecenie z 19 czerwca 2020 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie Partnerstwa Wschodniego przed szczytem w czerwcu 2020 r.⁽³⁾,
 - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje, w tym rezolucję z 13 września 2012 r. w sprawie Azerbejdżanu: sprawa Ramila Safarowa⁽⁴⁾, z 15 kwietnia 2015 r. w sprawie setnej rocznicy ludobójstwa Ormian⁽⁵⁾, z 20 maja 2021 r. w sprawie jeńców wojennych pojmanych w czasie ostatniego konfliktu między Armenią i Azerbejdżanem⁽⁶⁾, z 10 marca 2022 r. w sprawie niszczenia dziedzictwa kulturowego w Górskim Karabachu⁽⁷⁾, z 8 czerwca 2022 r. w sprawie bezpieczeństwa na obszarze Partnerstwa Wschodniego i roli wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony⁽⁸⁾, z 18 stycznia 2023 r. w sprawie realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa – sprawozdanie roczne za 2022 r.⁽⁹⁾ oraz z 19 stycznia 2023 r. w sprawie humanitarnych skutków blokady w Górskim Karabachu⁽¹⁰⁾,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0036/2023),
- A. mając na uwadze, że w ciągu ponad trzech dziesięcioleci konflikt w Górskim Karabachu, a także niedawne wtargnięcie Azerbejdżanu na suwerenne terytorium Armenii spowodowały dziesiątki tysięcy ofiar, ogromne zniszczenia i wysiedlenie setek tysięcy ludzi; mając na uwadze, że konflikt w Górskim Karabachu nie został jeszcze rozwiązany;
- B. mając na uwadze, że szacuje się, iż od pierwszego konfliktu w Górskim Karabachu w latach 90-tych ubiegłego wieku 4,5 tys. Azerów i Armeńczyków ma nadal status osób zaginionych, a setki tysięcy pozostają uchodźcami wewnętrznymi;
- C. mając na uwadze, że zgodnie z oświadczeniem o zawieszeniu broni z 9 listopada 2020 r. strony zobowiązały się do pozostania na zajmowanych w tamtym dniu pozycjach, wymiany jeńców wojennych i innych zatrzymanych osób oraz odblokowania wszystkich połączeń gospodarczych i transportowych w regionie;
- D. mając na uwadze, że trójstronne oświadczenie z 9 listopada 2020 r. – wydane po 44-dniowej wojnie zainicjowanej przez Azerbejdżan w 2020 r. – nie zostało w pełni wdrożone, a zawieszenie broni jest ciągle naruszane, co prowadzi do kolejnych ofiar śmiertelnych; mając na uwadze, że w wyniku trwającej 44 dni wojny po stronie armeńskiej zginęło 3 825 osób, a 203 osoby, w tym cywile, mają nadal status zaginionych;
- E. mając na uwadze, że we wrześniu 2022 r. Azerbejdżan zaatakował trzy armeńskie prowincje: Gegharkunik, Sjunik i Wajoc Dzor; mając na uwadze, że według władz armeńskich atak doprowadził do okupacji 220 km² suwerennego terytorium Armenii, śmierci 201 osób, zarówno cywilnych, jak i wojskowych, oraz zaginięcia 27 osób;
- F. mając na uwadze, że władze Armenii szacują, iż ostrzał obiektów cywilnych i infrastruktury cywilnej spowodował zniszczenie 36 gmin i wsi, 192 domów, dwóch szkół, jednej placówki medycznej, trzech pensjonatów, a także linii zasilających i rurociągów; mając na uwadze, że stanowi to oczywiste pogwałcenie integralności terytorialnej Armenii oraz norm prawa międzynarodowego, zakazujących atakowania infrastruktury cywilnej;

⁽²⁾ Dz.U. C 118 z 8.4.2020, s. 43.

⁽³⁾ Dz.U. C 362 z 8.9.2021, s. 114.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 353 E z 3.12.2013, s. 148.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 328 z 6.9.2016, s. 2.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 15 z 12.1.2022, s. 156.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 347 z 9.9.2022, s. 198.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 70.

⁽⁹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0009.

⁽¹⁰⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0012.

- G. mając na uwadze, że działania azerbejdzańskich sił zbrojnych nastąpiły po niepokojących deklaracjach władz Azerbejdżanu, w których określiły one terytorium Republiki Armenii ziemią swoich przodków i zagroziły użyciem siły; mając na uwadze, że od grudnia 2022 r. zablokowany jest ruch cywilny między Armenią a Górskim Karabachem w korytarzu lacyńskim, co ma negatywny wpływ na dostawy żywności i innych podstawowych dóbr i usług do tego regionu;
- H. mając na uwadze, że 22 lutego 2023 r. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości wydał wiążące postanowienie, w którym stwierdził, że Azerbejdżan musi podjąć wszelkie dostępne środki, aby zapewnić niezakłócony przepływ osób, pojazdów i towarów przez korytarz lacyński w obu kierunkach;
- I. mając na uwadze, że 16 września 2022 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że jego środek tymczasowy z 29 września 2020 r. wzywający strony do wywiązywania się z zobowiązań wynikających z Konwencji Rady Europy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w tym w odniesieniu do jeńców wojennych, pozostaje w mocy i ma zastosowanie do tych wydarzeń;
- J. mając na uwadze, że istnieją wiarygodne doniesienia, w tym nagrania wideo, z których wynika, że armeńscy jeńcy wojenni i inne osoby zatrzymane są poddawani egzekucjom pozasądowym, padają ofiarą wymuszonych zaginięć i bezczeszczenia zwłok; mając na uwadze, że 7 grudnia 2021 r. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że Azerbejdżan ma obowiązek „chronić przed przemocą i uszczerbkiem na zdrowiu wszystkie osoby zatrzymane w związku z konfliktem w 2020 r., które pozostają w areszcie, oraz zapewnić im bezpieczeństwo i równość wobec prawa”, a 12 października 2022 r. potwierdził ten obowiązek; mając na uwadze, że pojawiły się również nagrania wideo przedstawiające zbrodnie wojenne na Azerach popełnione podczas wojny w 2020 r.;
- K. mając na uwadze, że chociaż władze Azerbejdżanu uwolniły pewną liczbę armeńskich jeńców wojennych, nieznaną liczbą takich więźniów, w tym wojskowych i cywilnych, wciąż przebywa w Azerbejdżanie w nieznanych okolicznościach;
- L. mając na uwadze, że UE jest zaangażowana w promowanie bezpieczeństwa, stabilności, pokoju i dobrobytu w regionie Kaukazu Południowego z korzyścią dla wszystkich osób mieszkających w regionie oraz mając na uwadze, że UE jest gotowa odgrywać aktywną rolę jako wiarygodny partner i uczciwy pośrednik w mediacji na rzecz trwałego porozumienia pokojowego;
- M. mając na uwadze, że UE wspiera pokojowe rozwiązywanie wszelkich nierozwiązanych konfliktów regionalnych za pośrednictwem środków dyplomatycznych;
- N. mając na uwadze, że po czterostronnym spotkaniu prezydenta Alijewa, premiera Pasziniana, prezydenta Macrona i przewodniczącego Michela w dniu 6 października 2022 r. w Pradze, UE rozlokowała 20 października 2022 r. tymczasową misję obserwacyjną UE wzdłuż armeńskiej strony granicy międzynarodowej z Azerbejdżanem w celu monitorowania, analizowania i składania sprawozdań z sytuacji w regionie, i misja ta trwała do 19 grudnia 2022 r.; mając na uwadze, że 23 stycznia 2023 r. UE podjęła decyzję o utworzeniu misji cywilnej w Armenii; mając na uwadze, że misja europejska w Armenii rozpoczęła się 20 lutego 2023 r.;
- O. mając na uwadze, że Armenia i Azerbejdżan przedstawiły propozycje dotyczące warunków porozumienia pokojowego regulującego stosunki między nimi; mając na uwadze, że przywódcy polityczni obu krajów zgodzili się niedawno zintensyfikować prace merytoryczne w celu poczynienia postępów w zakresie projektu tekstu;
- P. mając na uwadze, że wynik konfliktu w Górskim Karabachu i wokół niego w 2020 r. spowodował traumę społeczeństwa armeńskiego i pogрузzył ten kraj w głębokim kryzysie politycznym; mając na uwadze, że następnie odbyły się tam w 2021 r. przedterminowe wybory parlamentarne; mając na uwadze, że kampania wyborcza uwidoczniła głęboką polaryzację, co znalazło odzwierciedlenie w ostrej retoryce; mając na uwadze, że wynik wyborów nie zmniejszył napięć politycznych, dodatkowo spotęgowanych przez wyzwania w zakresie bezpieczeństwa, z którymi musi mierzyć się Armenia;
- Q. mając na uwadze, że trwała normalizacja stosunków między Armenią a Azerbejdżanem wymaga zaprzestania wszelkiej przemocy, zajęcia się wszystkimi podstawowymi przyczynami konfliktu, w szczególności zapewnienia praw i bezpieczeństwa ludności armeńskiej w Górskim Karabachu oraz pełnego wdrożenia wszystkich porozumień zawartych między Armenią a Azerbejdżanem w celu zapewnienia długoterminowej stabilności stosunków dwustronnych i długoterminowej stabilności w całym regionie; mając na uwadze, że cel ten można osiągnąć tylko wtedy, gdy władze Armenii i Azerbejdżanu będą w stanie zagwarantować pokojowe współistnienie i poszanowanie praw mniejszości;
- R. mając na uwadze, że konflikty zbrojne między Armenią a Azerbejdżanem wywarły katastrofalny wpływ na dziedzictwo kulturowe, religijne i historyczne całego regionu;
- S. mając na uwadze, że w postanowieniu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 7 grudnia 2021 r. zobowiązującym Azerbejdżan do zapobiegania aktom wandalizmu wobec armeńskiego dziedzictwa kulturowego i aktom bezczeszczenia go oraz karanie za takie akty wysunięto poważne zarzuty dotyczące zaangażowania władz Azerbejdżanu w niszczenie cmentarzy, kościołów i zabytków historycznych w Górskim Karabachu;

- T. mając na uwadze, że Armenia okazała solidarność z narodem tureckim, wysyłając do Turcji pomoc ratunkową i pomoc humanitarną po niszczycielskim trzęsieniu ziemi, które miało miejsce 6 lutego 2023 r.; mając na uwadze, że jest to historyczny krok, który może pomóc w dalszej normalizacji stosunków między tymi dwoma krajami;
- U. mając na uwadze, że stosunki między UE a Armenią opierają się na wspólnych wartościach, takich jak demokracja, praworządność, prawa człowieka i podstawowe wolności, a także na wspólnym interesie zaangażowania Armenii w reformy gospodarcze i polityczne oraz współpracę regionalną, w tym w ramach Partnerstwa Wschodniego; mając na uwadze, że ostatecznym celem Unii powinno być wspieranie Armenii w procesie reform;
- V. mając na uwadze, że obrona praw człowieka i podstawowych wolności, w tym przez poszanowanie Karty Narodów Zjednoczonych, Powszechnej deklaracji praw człowieka i europejskiej konwencji praw człowieka, to podstawowa zasada kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie między UE i Armenią;
- W. mając na uwadze, że obrońcy praw człowieka, aktywiści i niezależne organizacje społeczeństwa obywatelskiego są często narażeni na mowę nienawiści w internecie, kampanie oszczerstw i ataki różnych prawicowych grup powiązanych z poprzednimi reżimami w Armenii; mając na uwadze, że brakuje ochrony i uznania za pracę, którą wykonują oni na rzecz społeczeństwa i reform demokratycznych w kraju, w szczególności w odniesieniu do propagowania praw człowieka, demokracji i praworządności.
- X. mając na uwadze, że wieczorem 20 października 2022 r. para młodych gejów w wieku 16 i 21 lat popełniła podwójne samobójstwo z powodu powszechnej dyskryminacji w społeczeństwie armeńskim, co było możliwe z uwagi na lata bezczynności rządu w kwestii inicjatyw antidyskryminacyjnych i równouprawnienia płci; mając na uwadze, że po tym zdarzeniu w mediach społecznościowych i na komunikatorach internetowych bezkarnie rozpowszechniano nawoływanie do nienawiści, co podsycalo istniejącą dyskryminację wobec osób LGBTIQ; mając na uwadze, że ostatnio w mediach społecznościowych miały miejsce ataki na „Right Side”, która jest organizacją pozarządową broniącą praw człowieka osób transpłciowych; mając na uwadze, że agresorzy rozpowszechniają fałszywe informacje, nawoływają do nienawiści i grożą śmiercią jej założycielce, obrończyni praw człowieka osób transpłciowych Lilit Martirosyan; mając na uwadze, że od lata 2022 r. wielokrotnie dochodziło do brutalnych ataków na kobiety transpłciowe, w tym do ataku w Erywaniu w lipcu 2022 r., transmitowanego na żywo przez napastnika w mediach społecznościowych, który otrzymał wiele pochwał;
- Y. mając na uwadze, że w Armenii prawa osób LGBTIQ są w najlepszym razie ignorowane, a w najgorszym – czynnie zwalczane przez rząd i instytucje państwa; mając na uwadze, że z tęczyowej mapy i rankingu Międzynarodowego Stowarzyszenia Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Transseksualnych i Interseksualnych w Europie z 2022 r. wynika, że Armenia ma jeden z największych deficytów w prawodawstwie i polityce ochrony osób LGBTIQ oraz że pod tym względem jest trzecim najgorszym krajem wśród wszystkich państw Rady Europy, na równi z Federacją Rosyjską;
- Z. mając na uwadze, że w 2022 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyjęło rezolucję w sprawie naruszeń praw osób LGBTI w regionie Kaukazu Południowego i wielokrotnie wzywało władze do zreformowania przepisów w celu rozwiązania problemu tych naruszeń; mając na uwadze, że zalecenia te odzwierciedlają ustalenia Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji z 2016 r.; mając na uwadze, że w 2019 r. Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji stwierdziła już, że jej zalecenia nie zostały w wystarczającym stopniu uwzględnione i że żaden z odpowiednich przepisów nowego kodeksu karnego nie został przyjęty; mając na uwadze, że brak reakcji rządu na zalecenia organów międzynarodowych jest niepokojący;
- AA. mając na uwadze, że Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku w sprawach 71367/12 i 72961/12 (Oganezova przeciwko Armenii) uznał potrzebę stosowania środków prawa karnego w odniesieniu do mowy nienawiści, w szczególności nawoływania do nienawiści ze względu na orientację seksualną i życie seksualne; mając na uwadze, że prawo karne zakazuje obecnie nawoływania do nienawiści, lecz orientacja seksualna i tożsamość płciowa nadal nie są uwzględniane w charakterystykach ofiar przestępstw, mimo zaleceń odpowiednich organów międzynarodowych w tym zakresie;
- AB. mając na uwadze, że w latach 2016–2021 Armenia odnotowała 16-punktową poprawę wskaźnika postrzegania korupcji opracowanego przez Transparency International;
- AC. mając na uwadze, że chociaż Armenia poczyniła znaczne postępy we wzmacnianiu demokracji i zwalczaniu korupcji, zapowiedziane reformy antykorupcyjne i sądownicze zostały opóźnione w 2021 r. w wyniku kryzysu politycznego i gospodarczego wywołanego przez pandemię i wznowienie konfliktu w Górskim Karabachu;
- AD. mając na uwadze, że w swoim regionie Armenia zajmuje czołową pozycję w rankingu Wskaźnika Demokracji z 2021 r. opracowywanym przez Economist Intelligence Unit oraz w rankingu Światowego Wskaźnika Wolności Prasy z 2022 r. sporządzanym przez Reporterów bez Granic;
- AE. mając na uwadze, że Armenia poprawiła swoje pozycje w raporcie Banku Światowego „Kobiety, biznes i prawo 2022”, w raporcie dotyczącym globalnego wskaźnika środowiska przedsiębiorstw typu start-up z 2022 r. oraz w sprawozdaniu Światowego Forum Ekonomicznego dotyczącym konkurencyjności pod względem podróżowania i turystyki z 2021 r.;

- AF. mając na uwadze, że pozycja Armenii w rankingu Wskaźnika Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego za lata 2020–2021 poprawiła się i że kraj ten zajął najwyższe miejsce pod względem demokracji i dobrych rządów; mając na uwadze, że Armenia uzyskała pozytywną ocenę w raporcie Freedom House pt. „Narody w czasie przemian” z 2022 r.;
- AG. mając na uwadze, że wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie miała negatywny wpływ na region Kaukazu Południowego i dodatkowo skomplikowała sytuację w zakresie bezpieczeństwa w tym regionie;
- AH. mając na uwadze, że domniemana gotowość Rosji do zagwarantowania bezpieczeństwa Armenii okazała się bez pokrycia, czego dowodem jest brak reakcji na ciągle ataki Azerbejdżanu, nawet gdy Armenia próbowała odwołać się do Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ); mając na uwadze, że partie demokratyczne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Armenii zaczęły kwestionować członkostwo Armenii w OUBZ; mając na uwadze, że rosyjskie siły pokojowe rozmieszczone w regionie były niechętne i niezdolne do zapobieżenia dalszym atakom ze strony Azerbejdżanu, a ich obecność jest stale zmniejszana, zwłaszcza po rozpoczęciu przez Rosję nielegalnej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie;
- AI. mając na uwadze, że Armenia jest celem działań dezinformacyjnych prowadzonych przez kraje sąsiadujące, w szczególności przez rosyjskie media, gdyż media armeńskie bazują głównie na rosyjskich źródłach informacji i rosyjskich agencjach informacyjnych;
- AJ. mając na uwadze, że Armenia jest celem działań informacyjnych Azerbejdżanu, w szczególności mających na celu nękanie użytkowników mediów społecznościowych i rozpowszechnianie fałszywych informacji;

Rozwiązanie konfliktu i normalizacja stosunków między Armenią a Azerbejdżanem

1. uważa, że konflikt zbrojny między Armenią a Azerbejdżanem w Górskim Karabachu, który na przestrzeni lat spowodował ogromne cierpienia i zniszczenia, znacznie utrudnił rozwój społeczno-gospodarczy i osłabił stabilność całego regionu Kaukazu Południowego; jest przekonany, że stałego i trwałego pokoju między Armenią a Azerbejdżanem nie można osiągnąć za pomocą środków wojskowych ani groźbą zastosowania siły, lecz że wymaga to osiągnięcia kompleksowego porozumienia politycznego zgodnie z prawem międzynarodowym, w tym z zasadami zapisanymi w Karcie Narodów Zjednoczonych, akcie końcowym OBWE z Helsinek z 1975 r. (w szczególności rezygnacja z użycia siły, integralność terytorialna oraz równe prawa i samostanowienie narodów) oraz podstawowymi zasadami Grupy Mińskiej OBWE z 2009 r., a także ze wszystkimi porozumieniami zawartymi między obiema stronami, w tym z deklaracją z Ałma Aty z 1991 r.;
2. przypomina, że kompleksowe porozumienie pokojowe może być skuteczne tylko wtedy, gdy będzie zawierać postanowienia gwarantujące integralność suwerennego terytorium Armenii, prawa i bezpieczeństwo ludności armeńskiej zamieszkującej Górski Karabach i inne obszary dotknięte konfliktem oraz natychmiastowy i bezpieczny powrót uchodźców i osób wewnętrznie przesiedlonych do ich domów; zwraca uwagę, że główna przyczyna konfliktu, a mianowicie sytuacja i bezpieczeństwo ludności Armenii w Górskim Karabachu oraz status wcześniej autonomicznego regionu, nadal nie została rozwiązana; wzywa społeczność międzynarodową, aby nie traciła zainteresowania konfliktem, ponieważ zagrożona jest stabilność i bezpieczeństwo całego regionu;
3. zdecydowanie potępia szeroko zakrojony atak wojskowy przeprowadzony przez Azerbejdżan we wrześniu 2022 r. w kilku miejscach na suwerennym terytorium Armenii, który stanowi poważne naruszenie zawieszenia broni i jest sprzeczny z wcześniejszymi zobowiązaniami, w tym zobowiązaniami podjętymi w kontekście rozmów prowadzonych za pośrednictwem UE; potępia wtargnięcia wojskowe na uznane przez społeczność międzynarodową terytorium Armenii od maja 2021 r.; zwraca uwagę, że atak ten poprzedziły naruszenia integralności terytorialnej Republiki Armenii, o których informowano w maju i listopadzie 2021 r.; wzywa wszystkie siły do powrotu na pozycje zajmowane 9 listopada 2020 r. i podkreśla, że nie ma bezpośredniego związku między ostatnim atakiem we wrześniu a długotrwałym konfliktem wokół Górskiego Karabachu; przypomina, że integralność terytorialna Armenii musi być w pełni przestrzegana zgodnie z prawem międzynarodowym i Kartą Narodów Zjednoczonych, i w związku z tym wzywa władze Azerbejdżanu do natychmiastowego wycofania się ze wszystkich części terytorium Armenii i uwolnienia będących w ich posiadaniu jeńców wojennych; wzywa UE do aktywniejszego udziału w poszukiwaniu rozwiązania konfliktu między Armenią a Azerbejdżanem; podkreśla, że obie strony muszą przestrzegać zasady integralności terytorialnej, która jest kluczowa dla pokoju w regionie;
4. potępia trwającą blokadę korytarza lacyńskiego, która pogłębia kryzys humanitarny w Górskim Karabachu; potępia śmiertelny incydent między Azerbejdżanem a Armeńczykami z Górskiego Karabachu, który miał miejsce 5 marca 2023 r. i który spowodował kilka ofiar śmiertelnych i zagroził po raz kolejny procesowi pokojowemu między obydwojoma krajami; wzywa Azerbejdżan do usunięcia wszelkich przeszkód, które mogłyby utrudniać swobodne przemieszczanie się wzdłuż tego korytarza i zapewnienie jego bezpieczeństwa, zgodnie z trójstronnym oświadczeniem z 9 listopada 2020 r.; wzywa Armenię i Azerbejdżan do zajęcia się wszystkimi problemami związanymi z funkcjonowaniem korytarza lacyńskiego w ramach dyskusji i konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami;
5. ubolewa nad znaczną liczbą ofiar śmiertelnych oraz skalą szkód i zniszczeń; zauważa w szczególności, że w wyniku ataku we wrześniu 2022 r. zginęło prawie 300 osób, w tym 210 armeńskich wojskowych i cywilów, oraz że według biura armeńskiego rzecznika praw obywatelskich z armeńskich prowincji Wajoc Dzor, Sjunik i Gegharkunik zostało wysiedlonych co najmniej 7,6 tys. cywilów;

6. wzywa Armenię i Azerbejdżan do pełnego wdrożenia pod każdym względem trójstronnego oświadczenia o zawieszeniu broni z 9 listopada 2020 r. i potępia Azerbejdżan za regularne naruszanie zawieszenia broni; podkreśla potrzebę przyspieszenia dyskusji na temat przyszłego traktatu pokojowego i zajęcia się podstawowymi przyczynami konfliktu oraz podkreśla absolutną potrzebę unikania wszelkich kroków, które mogłyby doprowadzić do dalszej eskalacji konfliktu; zwraca uwagę, że wdrożenie art. 9 oświadczenia o zawieszeniu broni z 9 listopada 2020 r. nie może prowadzić do naruszenia integralności terytorialnej i suwerenności Republiki Armenii;

7. wzywa obie strony do podjęcia pilnych działań w celu przygotowania ludności do pokojowego współistnienia, w tym do promowania kontaktów międzyludzkich; podkreśla pilną potrzebę powstrzymania się przez obie strony, a w szczególności przez władze Azerbejdżanu, od wrogiej retoryki lub działań, które mogą być rozumiane jako podżeganie do nienawiści lub jawnej przemocy lub jako wspieranie bezkarności, lub mogą podważać wysiłki zmierzające do stworzenia i promowania atmosfery sprzyjającej zaufaniu i pojednaniu, współpracy i trwałemu pokojowi; podkreśla pilną potrzebę wzmocnionych i wiarygodnych środków budowy zaufania w celu przeciwdziałania długotrwałym problemom polaryzacji, braku zaufania, mowy nienawiści i innej konfrontacyjnej retoryki;

8. wzywa Armenię i Azerbejdżan do ustanowienia mechanizmu rozliczenia zbrodni okresu konfliktu jako środka budowy zaufania w celu osiągnięcia trwałego pokoju i pojednania, uznania wzajemnego cierpienia i zapewnienia wyjaśnienia losu osób zaginionych, repatriacji jeńców wojennych oraz dążenia do ustalenia prawdy historycznej w oparciu o faktyczną ocenę wydarzeń podczas konfliktu zbrojnego, który rozpoczął się już w 1988 r.; sugeruje, że w skład tego organu powinni wchodzić członkowie społeczności akademickiej, niezależni dziennikarze i działacze społeczeństwa obywatelskiego, reprezentujący obie strony; zaleca, aby UE wspierała i ułatwiała jego prace we współpracy z innymi podmiotami, takimi jak ONZ, Rada Europy i inne odpowiednie organizacje międzynarodowe;

9. przypomina, że postrzegana jako bierna postawa UE podczas wojny w 2020 r. i bezpośrednio po niej umożliwiła innym podmiotom regionu, takim jak Rosja, Iran i Turcja, uzyskanie wpływów w regionie; podkreśla, że bardziej aktywna dyplomacja prewencyjna ze strony Europy mogła przyczynić się do zapobieżenia temu rezultatowi; w związku z tym zdecydowanie popiera inicjatywę podjętą przez przewodniczącego Rady Europejskiej Charles'a Michela dotyczącą zorganizowania dwustronnych spotkań przywódców Armenii i Azerbejdżanu w Brukseli i mediacji podczas nich oraz popiera działania w terenie prowadzone przez specjalnego przedstawiciela UE ds. Kaukazu Południowego i kryzysu w Gruzji; podkreśla znaczenie dalszego ścisłego zaangażowania UE i prowadzenia przez nią mediacji w celu zapobiegania dalszym atakom i znalezienia pokojowego rozwiązania konfliktu;

10. wzywa wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) do wzmocnienia wysiłków na rzecz ożywienia pokojowego rozwiązania konfliktu i skutecznego przyczynienia się do takiego rozwiązania, w tym poprzez wspieranie stabilizacji, odbudowy pokonfliktowej, środków odbudowy i budowania zaufania;

11. wzywa rządy obu krajów do pełnego zaangażowania się w opracowanie kompleksowego i wzajemnie akceptowalnego traktatu pokojowego, który powinien zapewniać bezpieczeństwo ludności Armenii w Górskim Karabachu, powrót osób wewnętrznie przesiedlonych i uchodźców oraz ochronę dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje spotkania ministrów spraw zagranicznych obu krajów 30 września 2022 r. w Genewie i 8 listopada 2022 r. w Waszyngtonie;

12. z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie komisji ds. wytyczenia granicy między Armenią a Azerbejdżanem i przyjmuje do wiadomości wstępne dyskusje na temat ustanowienia granicy między tymi dwoma krajami; z zadowoleniem przyjmuje trzecie posiedzenie komisji ds. wytyczenia granicy, które odbyło się 3 listopada 2022 r. w Brukseli, i wzywa UE do ścisłego monitorowania tego procesu; wzywa obie strony do sfinalizowania procesu wyznaczania granic oraz do jak najszybszego podpisania traktatu pokojowego, a także do współpracy w celu zakończenia procesu rozminowywania;

13. z zadowoleniem przyjmuje porozumienie osiągnięte 6 października 2022 r. przez prezydenta Alijewa, premiera Pasziniana, prezydenta Macrona i przewodniczącego Michela podczas czterostronnego spotkania w ramach posiedzenia Europejskiej Wspólnoty Politycznej w Pradze w sprawie rozmieszczenia wzdłuż armeńskiej strony granicy z Azerbejdżanem dwumiesięcznej misji cywilnej UE składającej się z 40 ekspertów monitorujących mającej wspierać budowanie zaufania poprzez monitorowanie przestrzegania zawieszenia broni i pomagać w pracach komisji ds. wytyczania granic, która to misja zakończyła się 19 grudnia 2022 r.;

14. z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie misji cywilnej Unii Europejskiej w Armenii w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, której celem jest przyczynienie się do zwiększenia bezpieczeństwa w regionie poprzez zmniejszenie liczby incydentów na obszarach dotkniętych konfliktem i na obszarach przygranicznych w Armenii, zmniejszenie poziomu ryzyka dla ludności zamieszkującej te obszary, a tym samym przyczynienie się do normalizacji stosunków między Armenią a Azerbejdżanem w terenie, przy jednoczesnym zwiększeniu widoczności UE w regionie; z zadowoleniem przyjmuje gotowość Armenii do ułatwienia obecności przyszłej misji na jej terytorium i wzywa Azerbejdżan, aby umożliwił obecności obserwatorów UE również po jego stronie granicy; wzywa UE lub OBWE do ułatwienia na szczeblu międzynarodowym procesu wytyczania granic w celu zapewnienia wiarygodności, sprawiedliwości i zrównoważonego rozwoju;

15. zwraca uwagę na potrzebę uzgodnienia i wdrożenia, za pomocą środków pokojowych, porozumień w sprawie ustanowienia transportu i połączeń między zachodnimi regionami Azerbejdżanu a terytorium Nachiczewańskiej Republiki Autonomicznej, bez podważania integralności terytorialnej Armenii; nalega, aby Armenia i Azerbejdżan określiły dwustronnie sposób przewozu towarów na tej trasie; zauważa, że odblokowanie regionalnych połączeń transportowych i komunikacyjnych będzie stanowić istotną szansę na rozwój społeczno-gospodarczy w całym regionie Kaukazu Południowego;

16. z zadowoleniem przyjmuje pomoc humanitarną UE dla ludności dotkniętej konfliktem w Górskim Karabachu i wokół niego oraz wiodącą rolę, jaką odgrywa UE we wspieraniu humanitarnego usuwania min na obszarach objętych konfliktem; wzywa Komisję, aby zapewniła dodatkowe finansowanie i wsparcie w zakresie rozminowywania, w tym sprzęt, szkolenia i edukację na temat zagrożeń; wzywa do dodatkowej współpracy z ekspertami ds. rozminowywania z państw członkowskich UE i organizacji pozarządowych;

17. wzywa Komisję, aby zwiększyła pomoc UE dla osób potrzebujących, ułatwiała wdrażanie ambitniejszych środków budowy zaufania oraz promowała dialog międzywyznaniowy i międzyzniczny, ochronę praw mniejszości i zacieśnianie kontaktów międzyludzkich między obywatelami w celu stworzenia podstaw dla stabilnego i pokojowego współistnienia; apeluje o znalezienie wzajemnie akceptowalnych rozwiązań w celu bezpiecznego powrotu wysiedlonej ludności;

18. zauważa, że agresja Rosji przeciwko Ukrainie stworzyła wiele wyzwań dla Armenii pod względem bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego oraz że masowy napływ obywateli rosyjskich do tego kraju oraz pośredni wpływ sankcji międzynarodowych wobec Rosji na gospodarkę Armenii również mają poważne konsekwencje społeczne; apeluje do UE, aby pomogła Armenii w łagodzeniu gospodarczych i społecznych skutków tej sytuacji;

19. sugeruje ustanowienie tymczasowego międzynarodowego mechanizmu gwarancyjnego na rzecz bezpieczeństwa i ochrony ludności Armenii i wszystkich osób powracających w Górskim Karabachu;

20. podkreśla znaczenie mediacji międzynarodowej, biorąc pod uwagę znaczną nierównowagę sił między stronami, oraz szczególnie ważną rolę UE w tym kontekście w zapewnianiu uczciwego porozumienia i ochrony ludności Górskiego Karabachu;

21. wzywa do przyznania dostępu do Górskiego Karabachu międzynarodowym organizacjom humanitarnym, w szczególności Organizacji Narodów Zjednoczonych, oraz przypomina, że obecnie jedynie Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża ma dostęp do regionu, co jest niewystarczające, aby dokładnie ocenić warunki i potrzeby mieszkańców tego regionu;

22. wyraża zaniepokojenie obecnością tzw. rosyjskich „sił pokojowych” i ich potencjalnym wpływem na rozwój sytuacji politycznej w regionie Kaukazu Południowego oraz na przyszłość programu reform w regionie;

23. zauważa, że mandat rosyjskich sił pokojowych wygasa za trzy lata i że w związku z tym należy zapewnić obecność nowych sił pokojowych na tym obszarze, i podkreśla, że powinna to być międzynarodowa misja pokojowa;

24. pozostaje głęboko zaniepokojony losem armeńskich jeńców wojennych i cywilów, którzy zostali zatrzymani podczas konfliktu i po nim i są nadal nielegalnie przetrzymywani przez Azerbejdżan jako więźniowie; z zadowoleniem przyjmuje uwolnienie niektórych z nich; potępia skazanie i dalsze przetrzymywanie 33 potwierdzonych jeńców wojennych i zatrzymanych osób cywilnych; podkreśla, że ich uwięzienie jest sprzeczne z wszelkimi apelami społeczności międzynarodowej, w tym Parlamentu, o uwolnienie wszystkich pozostałych jeńców wojennych i zatrzymanych osób cywilnych; przypomina, że zarówno Armenia, jak i Azerbejdżan są stronami III Konwencji Genewskiej o traktowaniu jeńców wojennych, która stanowi, że jeńcy wojenni muszą być zawsze traktowani w sposób humanitarny oraz muszą zostać zwolnieni i repatriowani niezwłocznie po zakończeniu działań wojennych; ubolewa jednak, że nadal nie są znane losy i miejsce pobytu ponad 200 Armeńczyków, w tym dwudziestu cywilów, pojmanych w związku z wojną w 2020 r.; zauważa, że grupa robocza ONZ ds. przymusowych lub wymuszonych zaginięć wszczęła postępowanie dotyczące co najmniej 18 osób zaginionych i zwróciła się do Azerbejdżanu o udzielenie informacji; wzywa wszystkie strony do wyjaśnienia losów i miejsca pobytu osób zaginionych oraz do godnego traktowania ciał zmarłych; ponawia swój apel o natychmiastowe i bezwarunkowe uwolnienie wszystkich pozostałych więźniów, w tym osób zatrzymanych podczas niedawnych starć zbrojnych, oraz o traktowanie ich zgodnie z międzynarodowym prawem humanitarnym;

25. w najostrejszych słowach potępia poddanie torturom, okaleczenie i zabicie armeńskich wojskowych, w tym kobiet, oraz ośmiu armeńskich nieuzbrojonych jeńców wojennych przez azerbejdżańskie siły zbrojne we wrześniu 2022 r.; ubolewa, że sprawcy sami sfilmowali te odrażające czyny i umieścili nagrania w mediach społecznościowych; przyjmuje do wiadomości raporty organizacji broniących praw człowieka, w szczególności Human Rights Watch, w którym czyny te klasyfikuje się jako zbrodnie wojenne; wzywa do przeprowadzenia pełnego, niezależnego i bezstronnego dochodzenia w celu zidentyfikowania osób odpowiedzialnych i pociągnięcia ich do odpowiedzialności za ich czyny;

26. potępia wszelkie przypadki tortur i przymusowych zaginięć oraz złego traktowania i bezczeszczenia zwłok; domaga się, aby władze Azerbejdżanu dopilnowały, by dochodzenie wszczęte przez prokuraturę wojskową 2 października 2022 r. było przejrzyste i skuteczne oraz doprowadziło do pociągnięcia do odpowiedzialności żołnierzy i dowódców, którzy popełnili te czyny; zauważa w związku z tym, że do tej pory nie udostępniono żadnych informacji; jednocześnie wzywa armeńskie organy śledcze do kontynuowania dochodzenia w sprawie nagrań wideo z 2020 r. przedstawiających azerskich żołnierzy, którzy rzekomo padli ofiarą zbrodni wojennych, oraz do zidentyfikowania sprawców i pociągnięcia ich do odpowiedzialności;

27. podkreśla, że oba państwa są na mocy prawa międzynarodowego zobowiązane do prowadzenia niezależnych, bezzwłocznych, publicznych i skutecznych dochodzeń oraz wszczęcia postępowań w przypadku wszystkich wiarygodnych zarzutów dotyczących poważnych naruszeń konwencji genewskich i innych naruszeń prawa międzynarodowego, a także zbrodni wojennych, aby pociągnąć winnych do odpowiedzialności i zadośćuczynić ofiarom;

28. potępia niszczenie armeńskiego i azerbejdżańskiego dziedzictwa kulturowego, religijnego i historycznego od początku konfliktu w Górskim Karabachu; wzywa Azerbejdżan i Armenię, aby zaprzestały niszczenia, zaniedbywania lub fałszowania dziedzictwa kulturowego, religijnego lub historycznego w regionie, a zamiast tego dążyły do zachowania, ochrony i promowania tej bogatej różnorodności; apeluje o pociągnięcie do odpowiedzialności za takie działania; podkreśla, że niszczenie dziedzictwa kulturowego zaostrza napięcia i nienawiść między obydwojoma krajami, przyczynia się do destabilizacji regionu, a tym samym osłabia wysiłki podjęte w ramach niedawnych negocjacji dwustronnych; wzywa do odbudowy zniszczonych obiektów zgodnie z normami i wytycznymi Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO), a także do większego zaangażowania społeczności międzynarodowej w ochronę dziedzictwa kulturowego i religijnego w regionie; ubolewa, że dwa lata po podpisaniu oświadczenia o zawieszeniu broni z 9 listopada 2020 r. misja UNESCO nie miała jeszcze możliwości odwiedzenia dotkniętych obszarów; wzywa Armenię i Azerbejdżan do pełnej współpracy z UNESCO oraz do pilnego umożliwienia i ułatwienia wizyty misji UNESCO w obu krajach bez warunków wstępnych; odnotowuje wyrażoną przez Armenię gotowość do przyjęcia takiej misji;

29. zachęca do zacieśnienia dwustronnych kontaktów między władzami politycznymi Armenii i Azerbejdżanu; podkreśla rolę społeczeństwa obywatelskiego obu krajów w poprawie stosunków między tymi dwoma krajami; podkreśla, że niezbędne są konsultacje i współpraca ze społeczeństwem obywatelskim i obrońcami praw człowieka, w szczególności w kwestiach pojednania i pomocy humanitarnej, a także znaczenie ich trwałego finansowania i swobody działań bez ograniczeń; w związku z tym wzywa Komisję, aby wspierała organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Armenii i Azerbejdżanie, które rzeczywiście przyczyniają się do pojednania;

Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

30. popiera normalizację stosunków między Armenią a Turcją w interesie pojednania, stabilności i bezpieczeństwa w regionie oraz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe postępy w tej dziedzinie, takie jak wznowienie ruchu lotniczego między tymi dwoma krajami; wzywa do szybkiego wdrożenia umów zawartych przez specjalnych przedstawicieli; przypomina, że poprzednia próba normalizacji stosunków między Armenią a Turcją poprzez podpisanie protokołów z 2009 r. nie powiodła się, ponieważ Turcja udzieliła Azerbejdżanowi jednostronnego wsparcia i postanowiła uzależnić otwarcie granicy z Armenią i nawiązanie z nią stosunków dyplomatycznych od rozwiązania konfliktu w Górskim Karabachu; wzywa obie strony do zaangażowania się w ten proces w dobrej wierze i bez warunków wstępnych oraz wzywa UE do aktywnego wspierania tego procesu; wyraża nadzieję, że może to dać impuls do normalizacji stosunków w regionie Kaukazu Południowego; ponownie zachęca Turcję do uznania ludobójstwa Ormian w celu przygotowania gruntu pod prawdziwe pojednanie między narodem tureckim i armeńskim oraz do pełnego przestrzegania zobowiązań do ochrony armeńskiego dziedzictwa kulturowego;

31. zwraca uwagę, że klauzule Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym nie zostały uruchomione ani podczas wojny w 2020 r., ani we wrześniu 2022 r., pomimo prośby Armenii o to; zachęca Armenię, aby w celu zapewnienia lepszej ochrony swojej suwerenności i integralności terytorialnej rozważyła możliwość dywersyfikacji partnerstw i potencjalnych sojuszy na rzecz bezpieczeństwa z partnerami regionalnymi i euroatlantyckimi, ponieważ jej długotrwałe opieranie się na Rosji i jej sojusznikach w ramach Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym okazało się niewystarczające;

32. zauważa, że Iran jest zainteresowany uniemożliwieniem budowy nowych połączeń transportowych między terytorium Nachiczewańskiej Republiki Autonomicznej a zachodnimi regionami Azerbejdżanu, tak jak zostało to uzgodnione w oświadczeniu o zawieszenia broni z 9 listopada 2020 r., i zauważa, że gdyby Iranowi się powiodło, miałyby to istotny wpływ na perspektywy zawarcia porozumienia pokojowego; zwraca uwagę władz Armenii na ryzyko związane ze współpracą z irańskim reżimem autorytarnym, który nie tylko popełnia różne zbrodnie i przestępstwa, ale także dostarcza Rosji sprzęt wojskowy wykorzystywany przez nią w wojnie napastniczej przeciwko Ukrainie;

33. popiera wysiłki Armenii na rzecz wykorzystania Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest jako ważnego forum dialogu politycznego z sąsiednimi krajami i w związku z tym zachęca Armenię do dalszego pełnego wykorzystywania tego forum;

Reformy demokratyczne, praworządność i dobre rządy

34. z zadowoleniem przyjmuje pełne wejście w życie kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie 1 marca 2021 r. oraz zobowiązanie Armenii do jej wdrożenia; podkreśla, że umowa zapewnia ramy współpracy między UE a Armenią w wielu dziedzinach, takich jak wzmocnianie demokracji, praworządności i praw człowieka, wnoszenie wkładu w rozwój gospodarczy i wspieranie współpracy sektorowej; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że rząd Armenii uważa kompleksową i wzmocnioną umowę o partnerstwie za strategiczny plan kluczowych reform w Armenii; wyraża uznanie dla Armenii za istotne reformy przeprowadzone w ostatnich latach oraz za dogłębny proces demokratyzacji, który sprawił, że Armenia stała się liderem demokracji w regionie; przyjmuje do wiadomości, że Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel w sprawozdaniu z realizacji partnerstwa z Armenią z 2022 r. uznali Armenię za pełnoprawną demokrację;

35. z zadowoleniem przyjmuje postępy osiągnięte przez Armenię w realizacji planu działania związanego z kompleksową i wzmocnioną umową o partnerstwie; apeluje do Rady Partnerstwa UE–Armenia o ścisłą współpracę przy wdrażaniu obecnych i przyszłych reform; zauważa, że we wrześniu 2022 r. Armenia w pełni lub częściowo wdrożyła środki, w odniesieniu do których w planie działania związanym z kompleksową i wzmocnioną umową o partnerstwie określono terminy na lata 2019, 2020, 2021 i 2022;

36. docenia skuteczną walkę Armenii z przestępczością i korupcją, co czyni ją jednym z najbezpieczniejszych krajów w regionie;

37. z zadowoleniem przyjmuje przedterminowe wybory parlamentarne w 2021 r., które potwierdziły siłę demokracji w Armenii i poparcie jej obywateli dla programu reform; zachęca rząd do kontynuowania reform pomimo trudnej sytuacji międzynarodowej i wyzwań stojących przed Armenią, aby wzmocniać instytucje demokratyczne, praworządność i niezawisłość sądownictwa; przypomina, że UE jest największym darczyńcą wspierającym proces reform w Armenii oraz że udzielając pomocy, stosuje ona podejście oparte na zachętach, co oznacza, że więcej reform prowadzi do większego wsparcia, a mniej reform prowadzi do mniejszego wsparcia;

38. zachęca Armenię do kontynuowania wysiłków na rzecz wdrażania reform i wzmocniania demokracji, praworządności i dobrych rządów, a także pochwała już poczynione postępy; docenia postępy poczynione przez Armenię we wdrażaniu krajowej strategii na rzecz reformy sądownictwa i reformy prawnej, krajowej strategii antykorupcyjnej, a także kompleksowych reform konstytucyjnych oraz wzywa Armenię do podjęcia niezbędnych kroków w celu lepszej ochrony praw człowieka, zwłaszcza praw kobiet i praw mniejszości, w tym osób LGBTIQ; odnotowuje doniesienia niektórych organizacji pozarządowych i przedstawicieli opozycji wskazujące na możliwe ryzyko regresu co najmniej w niektórych z tych obszarów; apeluje do rządu o poczynienie widocznych postępów w tych obszarach; wzywa Armenię do dalszej współpracy z UE przy wdrażaniu reform i apeluje do UE o zwiększenie wsparcia w tych obszarach, w szczególności w formie pomocy technicznej i wymiany wiedzy eksperckiej;

39. apeluje do wszystkich podmiotów politycznych w tym kraju o kontynuowanie wdrażania niezbędnych reform mających na celu wzmocnienie praworządności, wolności mediów i niezawisłości sądownictwa, przy pełnym poszanowaniu zasad demokratycznych i praw człowieka;

40. wyraża ubolewanie nad faktem, że przeciwnicy polityczni często posługują się polaryzującym językiem i ubolewa nad destrukcyjnymi próbami zakłócenia procesu pokojowego między Armenią a Azerbejdżanem podejmowanymi przez niektóre grupy polityczne powiązane z Rosją;

41. zauważa ambitne reformy policji podjęte przez rząd Armenii przy znacznym wsparciu UE w celu stworzenia bezpieczniejszego otoczenia i większego zaufania między obywatelami a policją, w szczególności przez ustanowienie nowej służby patrolowej w Armenii i planowane utworzenie ministerstwa spraw wewnętrznych;

42. apeluje o dokończenie kompleksowego dochodzenia w sprawie domniemych przypadków nadużycia przez policję siły przeciw demonstrantom, dziennikarzom, opozycjonistom i działaczom;

43. podkreśla ważną rolę społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu i wdrażaniu kluczowych reform; podkreśla ważną rolę, jaką organizacje pozarządowe i aktywiści broniący praw człowieka odgrywają w ochronie demokracji i praw człowieka; wzywa rząd Armenii do dalszego zacieśniania współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz do wprowadzenia przepisów mających na celu lepszą ochronę obrońców praw człowieka; apeluje do delegatury UE i przedstawicielstw państw członkowskich w Armenii o zwiększenie wsparcia dla pracy organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka; wzywa rząd Armenii do podjęcia kompleksowych wysiłków na rzecz zwalczania dezinformacji wymierzonej w podmioty społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, mającej na celu osłabienie ich roli we wspieraniu i promowaniu demokracji;

Poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności

44. zwraca uwagę, że jednym z celów przewidzianych w art. 1 kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie jest wzmocnienie współpracy w obszarze wolności, bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości z myślą o wzmocnieniu praworządności oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności; podkreśla znaczenie wolności mediów, wolności słowa i wolności zgromadzeń dla utrzymania dynamicznej demokracji; jest zaniepokojony istnieniem dezinformacji i ostrej retoryki, w tym wobec zmarginalizowanych grup ludności; wzywa władze do bezwarunkowego przestrzegania wszystkich praw człowieka zapisanych w EKPC, zwłaszcza gdy dotyczą one grup szczególnie wrażliwych, takich jak kobiety, dzieci, osoby z niepełnosprawnościami i osoby LGBTIQ;

45. przypomina, że walka z dyskryminacją jest jednym z fundamentów systemów demokratycznych; uważa, że przemiany demokratyczne w Armenii stanowią okazję do wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka; przypomina, że Komisarz Praw Człowieka Rady Europy wezwała rząd do zajęcia stanowiska i bezzwłocznego przyjęcia szeregu reform prawnych; uważa, że władze mają do dyspozycji wszystkie zalecenia potrzebne do osiągnięcia postępów w dziedzinie praw człowieka i apeluje o wdrożenie tych zaleceń;

46. z zadowoleniem przyjmuje poprawę w zakresie wolności mediów w Armenii, co znalazło odzwierciedlenie w rankingu Światowego Wskaźnika Wolności Prasy z 2022 r.; zachęca władze Armenii do dalszego wdrażania reform mających na celu dalszą poprawę wolności mediów w tym kraju; zwraca uwagę, że krajobraz medialny w kraju jest zróżnicowany, jednakże charakteryzuje się również polaryzacją i wpływem właścicieli mediów na politykę redakcyjną; wyraża zaniepokojenie przypadkami nawoływania do nienawiści i użycia przemocy fizycznej wobec dziennikarzy;

47. jest zaniepokojony nieustającymi rosyjskimi kampaniami dezinformacyjnymi w Armenii wymierzonymi w UE i ogólnie Zachód, rozpowszechnianymi w armeńskich mediach i na platformach mediów społecznościowych; apeluje do Komisji i ESDZ o współpracę z władzami Armenii w walce z dezinformacją, w szczególności poprzez zwiększenie wsparcia dla niezależnych mediów w kraju oraz wysiłków na rzecz poprawy szkoleń i różnorodności w sektorze mediów i poprawy umiejętności korzystania z mediów w Armenii;

48. wzywa rząd Armenii, aby powstrzymał się od stosowania środków ograniczających wolność słowa i wolność mediów, a jednocześnie zwalczał obce ingerencje, w tym dezinformację; nalega na ściślejszą współpracę z różnymi zainteresowanymi stronami w zakresie prawodawstwa mającego wpływ na prawa człowieka, demokratyzację i media;

49. podkreśla potrzebę poprawy sytuacji w zakresie równości płci, reprezentacji kobiet i równego traktowania kobiet i mężczyzn na wszystkich szczeblach życia politycznego, gospodarczego i społecznego oraz nasilenia walki z przemocą ze względu na płeć i przemocą domową; apeluje do Armenii o ratyfikowanie Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej; ubolewa, że pomimo wprowadzenia parytetów płci na listach kandydatów udział kobiet w życiu politycznym utrzymuje się na niskim poziomie;

50. zwraca uwagę na szczególnie wpływ konfliktu na kobiety i grupy zmarginalizowane, w tym na trudną sytuację kobiet uciekających ze stref objętych konfliktem oraz nasilenie się przemocy domowej po niedawnej wojnie, a także na wykluczenie kobiet z oficjalnego procesu pokojowego; wzywa rząd Armenii i międzynarodowych mediatorów do usunięcia przeszkód utrudniających udział kobiet w tym procesie oraz do systematycznego angażowania ekspertek i obrończyni praw człowieka we wszystkie konsultacje;

51. z zadowoleniem odnotowuje promowanie i priorytetowe traktowanie przez Armenię programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w krajowych strategiach politycznych i programach w celu zapewnienia udziału kobiet w życiu politycznym i publicznym na wszystkich szczeblach procesu decyzyjnego, wzmocnienia ich pozycji oraz promowania równości płci; zauważa, że przyjęcie drugiego krajowego planu działania Armenii wdrażającego rezolucję

Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa odgrywa ważną rolę w konsolidacji wysiłków Armenii na rzecz zwalczania wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt w trakcie konfliktów oraz na rzecz promowania uwzględniania aspektu płci w zarządzaniu sektorem bezpieczeństwa;

52. podkreśla znaczenie niedyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową i podkreśla, że poprawa sytuacji w tym obszarze byłaby bardzo korzystna dla demokratycznego rozwoju Armenii i poprawy ochrony praw człowieka; ubolewa jednak, że Armenia pozostaje w tyle, jeśli chodzi o obronę praw osób LGBTIQ, i wyraża zaniepokojenie sytuacją w tym zakresie; wzywa władze Armenii do przestrzegania i promowania praw osób LGBTIQ oraz do zapobiegania i zwalczania w ustawodawstwie fobii LGBTIQ, wykluczenia społecznego, stygmatyzacji i wszelkich form dyskryminacji osób LGBTIQ, a także wzywa UE do wspierania Armenii w tym procesie;

Stosunki gospodarcze i handlowe

53. zauważa, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat wielkość dwustronnej wymiany handlowej między UE a Armenią wzrosła; zachęca Armenię, UE i jej państwa członkowskie, a także europejskie przedsiębiorstwa i inwestorów do podjęcia niezbędnych kroków w celu dalszego wzmocnienia wzajemnych stosunków gospodarczych i handlowych;

54. zauważa, że od 1 stycznia 2022 r. Armenia nie korzysta już z ogólnego systemu preferencji taryfowych (GSP) i szczególnego rozwiązania motywacyjnego dotyczącego zrównoważonego rozwoju i dobrych rządów (GSP+); wzywa Armenię do wykorzystania sukcesów handlowych osiągniętych dzięki taryfom preferencyjnym GSP i GSP+ oraz do pełnego wykorzystania możliwości wynikających z kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie;

55. zauważa, że plan gospodarczo-inwestycyjny może pomóc Armenii w budowaniu stabilnej, dynamicznej i odpornej gospodarki; z zadowoleniem przyjmuje postępy Armenii we wdrażaniu inicjatyw przewodnich;

Współpraca sektorowa

56. z zadowoleniem przyjmuje podpisanie umowy o wspólnym obszarze lotniczym 15 listopada 2021 r. i wzywa państwa członkowskie do jej szybkiej ratyfikacji;

57. z zadowoleniem przyjmuje podpisanie umowy o współpracy strategicznej z Europolem we wrześniu 2021 r. oraz znaczne postępy osiągnięte w negocjacjach dotyczących podpisania umowy z Eurojustem;

58. z zadowoleniem odnotowuje, że w październiku 2022 r. Armenia przystąpiła do Europejskiej Sieci Migracyjnej w charakterze obserwatora;

59. z zadowoleniem przyjmuje uczestnictwo Armenii w programie „Horyzont Europa”, unijnym programie w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2021–2027, co umożliwi armeńskim naukowcom, innowatorom i instytucjom badawczym wzmocnienie partnerstw z ich odpowiednikami w UE, i z zadowoleniem przyjmuje udaną współpracę Armenii w ramach programu Erasmus+;

60. z zadowoleniem odnotowuje przystąpienie Armenii do programu „Kreatywna Europa” na lata 2021–2027, który wzmocni sektor kultury i sektor kreatywny w Armenii oraz zintensyfikuje jej dążenie do wyższego poziomu inkluzywności, cyfryzacji i zrównoważoności;

61. apeluje do UE i jej państw członkowskich, aby uznały postępy poczynione przez Armenię w ostatnich latach we wdrażaniu umów o ułatwieniach wizowych i o readmisji oraz w rozpoczęciu dialogu z Armenią w sprawie liberalizacji reżimu wizowego w celu wspierania kontaktów międzyludzkich, bliższych stosunków dwustronnych i postępów w zakresie reform;

62. ponownie wyraża zaniepokojenie z powodu ciągłej eksploatacji przestarzałej elektrowni jądrowej Metsamor; wzywa do szybkiego przyjęcia odpowiedniego planu działania na rzecz zamknięcia i bezpiecznej likwidacji tej elektrowni, z uwzględnieniem potrzeby zastąpienia jej mocy wytwórczych, w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, w celu zapewnienia Armenii bezpieczeństwa energetycznego i zrównoważonego rozwoju, zgodnie z postanowieniami kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie; z zadowoleniem odnotowuje wizytę dyrektora generalnego Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA) w Armenii, która miała miejsce w październiku 2022 r., i zachęca armeński urząd regulacji energetyki jądrowej do wspierania wzajemnej współpracy i pełnego wykorzystania wsparcia MAEA; wzywa Armenię do podjęcia wszelkich koniecznych kroków w celu dostosowania elektrowni jądrowej Metsamor do standardów międzynarodowych, aby zapewnić bezpieczną i niezawodną eksploatację elektrowni przynajmniej w wymaganym okresie przejściowym do czasu pełnego uruchomienia odpowiedniej alternatywy dla elektrowni jądrowej i zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego;

63. z zadowoleniem odnotowuje kroki już podjęte przez Armenię w kierunku zielonej transformacji i zobowiązanie Armenii do ograniczenia emisji o 40 % do 2030 r.; wzywa Armenię, aby w dalszym ciągu angażowała się w walkę ze zmianą klimatu zgodnie z porozumieniem paryskim i potrzebą ochrony środowiska; zachęca Armenię do zwiększenia celów redukcji emisji w ramach ustalonego na poziomie krajowym wkładu, tak aby odzwierciedlały jej zaangażowanie i dotychczasowe osiągnięcia pod względem obniżania poziomu emisji;

64. wzywa władze Armenii, aby podjęły zdecydowane działania w celu przyspieszenia rozwoju energii odnawialnej, zwiększenia efektywności energetycznej i dywersyfikacji źródeł energii, biorąc pod uwagę fakt, że gaz ziemny z Rosji nadal stanowi ponad 80 % gazu importowanego do Armenii, oraz mając na uwadze dwustronną współpracę między Armenią a Iranem w zakresie wymiany energii;

o

o o

65. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, Wiceprzewodniczącemu Komisji / Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, rządów i parlamentom państw członkowskich oraz rządowi i parlamentowi Armenii.
